

rehabilitation conditions. The authors of the study believe that MSMEs can serve as a source of stability, employment, and sustainable development of the national economy, capable of creating new jobs, providing opportunities for employment of refugees, and making a substantial contribution to the recovery of social and economic structures in affected areas.

small and medium enterprises, post-conflict economic recovery, labour migration, labour resources, employment, small and medium enterprises reform

Одержано (Received) 10.04.2024

Прорецензовано (Reviewed) 23.04.2024
Прийнято до друку (Approved) 27.05.2024

UDC 339.9

JEL Classification: F00, F21, H56

DOI: [https://doi.org/10.32515/2663-1636.2024.11\(44\).321-327](https://doi.org/10.32515/2663-1636.2024.11(44).321-327)

Daria Nasypaiko, Associate Professor, PhD in Economics (Candidate of Economic Sciences)

Valerii Reshetov, Associate Professor, PhD in Economics (Candidate of Economic Sciences)

Olena Sokolovska, Associate Professor, PhD in Philology (Candidate of Philological Sciences)

Central Ukrainian National Technical University, Kropyvnytskyi, Ukraine

International Economic Relations in Conditions of War: Challenges and Opportunities

The article examines modern challenges and opportunities of international economic relations in the conditions of war. The biggest challenge is that as the total amount of loss increases, so does the number of damaged and destroyed infrastructure, housing, industry, energy, education, and medical facilities. The key problems of international economic relations in the conditions of military aggression are identified, among which are the following: the fall in real GDP in Ukraine, which was deeper than in most countries that experienced an armed conflict; decrease in international investments and loss of investors' confidence in economic stability; sanctions and trade restrictions imposed as a result of military conflicts and, consequently, complicating international trade; deterioration of the humanitarian situation.

The purpose of the article is to identify challenges to international economic relations in the conditions of full-scale armed aggression of Russia against Ukraine and to figure out the factors that have a positive effect on the economy.

It is emphasized that the war affected global food security, migration flows and redistribution of national budgets in favour of military spending. Ukraine received an extended credit program from the International Monetary Fund, as well as financial support from our partners. Thanks to this program, Ukraine is implementing the reform plan and strengthening its stability and efficiency. It has been established that military conflicts stimulate the development and introduction of new technologies in the military-industrial sector, which can positively affect the future of the economy. A crucial tool of post-war reconstruction in Ukraine should be an innovative policy aimed at introducing system tools to stimulate innovative activity and modernize the economy. It is important to revise the economic policy, the development of new industries that will reduce dependence on external resources and create new opportunities for economic growth.

international economic relations, international economy, war, conflict, damage, loss, GDP, investment, investor, investment project

Statement of the problem. In today's world, where geopolitical tensions and conflicts are becoming an integral part of the international political arena, the economy is a manifestation of these changes. The war not only destroys life and property as a result of direct military intervention, but also significantly affects international economic relations. Therefore, it is important to consider this topic both from the point of view of threats and opportunities that it opens up.

Analysis of recent researches and publications. The research in the field of international economic relations, foreign economic activity, and international trade under martial law was carried out by such domestic scientists as I. Babets, O. Baula, T. Bohdan, O. Voronova, O. Dovhal, G. Zhyla, V. Ksendzук, O. Oliinyk, O. Pavlov, O. Protseviat,

S. Skrypnyk, O. Urban, etc. In particular, O. Oliinyk and V. Ksendzuk highlighted the mechanism of formation and implementation of the state foreign trade policy in the conditions of war, identified separate target groups for improvement of their application relevant spheres [6]. In the study of S. Skrypnyk, O. Protseviat and O. Voronova it's determined that the complexity of the new situation in Ukraine necessitates the search for a rational combination of new mechanisms of influence on foreign economic activity and means of stimulating and restraining the state's foreign trade activity [9].

O. Pavlov conducted a comparative analysis of trends in the development of Ukraine's economic system, the world economic system, and international economic relations. Based on this analysis, it was concluded that the Ukrainian economic system is imperfect, which is most obvious from the point of view of its structure. It is also emphasized that, considering the risk that the economic system of Ukraine suffered during the war, its post-war recovery and future will depend on how well it can adapt to the process of deepening the ties of European integration [7]. O. Baula and O. Urban emphasize that the biggest challenge for the world economy in 2022 was a full-scale war between Russia and Ukraine. In this context, the EU has to reconsider its approach to international activities [1].

At the same time, the peculiarities of international economic relations in the conditions of military operations require a more detailed study.

Statement of the objective. The purpose of the work is to identify challenges for international economic relations in the conditions of full-scale Russian armed aggression against Ukraine, as well as to identify factors that will positively affect the economy.

The main material. Damages and losses from the Russian invasion have already reached the highest levels, and the decline in Ukraine's GDP has been deeper than in most countries that have survived armed conflict. At the same time, Ukraine managed to maintain macro-financial stability and attract large amounts of international aid, which will positively affect the prospects of its post-war reconstruction. The Russian military invasion of Ukraine led to the massive destruction of production capital and infrastructure, human suffering and social losses [2].

Military conflicts lead to significant devaluation of national currencies, a decrease in exports and imports of goods, as well as an increase in the state's debt due to defence costs and reparations.

«After two years of Russia's full-scale invasion of Ukraine, an updated joint Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA3) released by the Government of Ukraine, the World Bank Group, the European Commission, and the United Nations currently estimates that as of 31 December 2023 the total cost of reconstruction and recovery in Ukraine is \$486 billion over the next decade, up from \$411 billion estimated one year ago» (table 1), [14].

An important challenge in international economic relations is also the reduction of international investments. War brings uncertainty and risks to investors, leading to a reduction in international investment and loss of confidence in economic stability. Due to the military invasion of Russia and the introduction of martial law in Ukraine in accordance with the Decree of the President of Ukraine dated 24.02.2022 No. 64 "On the Introduction of Martial Law in Ukraine", the Verkhovna Rada of Ukraine and the Government, among other things, "are working to restore the economy, support Ukrainian entrepreneurs and create conditions to attract investments to Ukraine.

Table 1 – Total damage, loss and needs by sector (US\$ billion)

Sector	Damage and loss	Needs
Social sectors:		
Housing	70.3	80.3
Education and science	12.5	13.9
Health	19.2	14.2
Social protection and livelihoods	9.7	44.5
Culture and tourism	23.1	8.9
Infrastructure sectors:		
Energy and extractives	64.6	47.1
Transport	74.3	73.7
Telecommunications and digital	4.4	4.7
Water supply and sanitation	15.6	11.1
Municipal services	16.7	11.4
Productive sector:		
Agriculture	80.1	56.1
Commerce and industry	188.8	67.5
Irrigation and water resource management	1.4	10.7
Finance and banking	5.7	2.3
Cross-cutting sectors		
Environment, natural resource management, and forestry	29.8	2.3
Emergency response and civil protection	0.9	2.3
Justice and public administration	2.0	0.7
Explosive hazard management	34.6	34.6
Total	651.8	486.2

Source: compiled by the authors based on [14]

The Law of Ukraine "On State Support of Investment Projects with Significant Investments in Ukraine" was adopted to promote the attraction of strategic investors to the Ukrainian economy, increase the country's investment attractiveness, create new high-paid jobs, introduce state support for large-scale investment projects, and increase the competitiveness of the economy. On August 9, 2023, the Verkhovna Rada of Ukraine adopted the Law of Ukraine "On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine Regarding the Implementation of Investment Projects with Significant Investments" [5], which entered into force.

The situation is complicated by the deterioration of international trade relations. Sanctions and trade restrictions imposed due to military conflicts can significantly complicate international trade and cause economic damage to various countries. Sanctions will cause economic damage not only to Russia, but also to its trading partners. Apart from Russia and Ukraine, GDP is likely to decline, especially in Europe, which is geographically close and dependent on Russian energy sources. Trade costs will increase in the near future due to emergency sanctions, export restrictions, higher energy prices and transportation disruptions. As a result, the impact of war on the world exchange rates may be greater than the impact on the world GDP. Although Russia and Ukraine account for a relatively small share of the world trade and production, they are important suppliers of staples, including food and energy. Before the war, in 2021, these two countries accounted for 2.5% of the world trade in goods and 1.9% of the world GDP [13, p. 80].

Another challenge in international economic relations is the deterioration of the humanitarian situation. Hostilities cause humanitarian crises, which, in their turn, affect the economy through high humanitarian and reconstruction costs. In this context, the current war will have many consequences, not only for the world markets, but also for food supplies,

which are strained in many countries, especially in low-income countries and vulnerable populations dependent on food imports [4].

Consideration of the most urgent problems that determine the modern agenda of international economic relations gives an opportunity to identify ways to solve them.

Military conflicts usually encourage the development and introduction of new technologies in the field of military industry, which in the future can have a positive effect on the economy.

In the digital transformation of the economy, the strategic goal of increasing the share of IT in the domestic GDP to 10% in 2024 and the implementation of innovative projects in 2024 to study the state of foreign markets and the domestic economy stability, declared by the Government, will meet the needs of recovery, fill the state budget and contribute to attracting unused critical resources for the development of the domestic digital ecosystem with high added value. In turn, this will create favourable conditions for investors, including open markets, transparent tax and customs regimes, as well as improved labour market supply [10].

War can force countries to review their economic policies and develop new industries that allow to reduce dependence on external resources and create new opportunities for economic growth. In Ukraine, reconstruction should be focused on investments in sustainable enterprises and infrastructure. Increasing exports, deepening value added chains in the agricultural sector, establishing environmentally friendly production and promoting IT companies will create opportunities for economic development [11].

In military conditions, countries can intensify innovation processes and focus on the development of their own scientific and technological potential.

The strategic advantage of Ukraine in the post-war period lies in the development of innovative elements. Therefore, a wide range of scientific research, the possibility of practical implementation of the innovative results commercialization, qualified personnel contribute to the innovative development of the country and correspond to the ideology of the strategy for the development of the innovative activity sphere for the period until 2030 [8].

The national innovation policy in the post-war period is "a comprehensive implementation of the strategic priorities of the national economy innovative recovery and development in sectors and regions, balanced with the intellectual potential and production resources of the regions based on knowledge and innovation. Ukraine's innovative policy is the foundation of a promising economic policy and the main tool for implementing the state's investment direction in the post-war period. Innovative activity in post-war Ukraine should be integrated with investments in innovative processes based on the implementation of innovation policy. This policy should introduce systemic tools to stimulate innovative activity and modernize the economy in crisis situations, be based on the fundamental statements of the economy and the activation of internal and external factors of the country's social and economic development in interaction with the European innovation ecosystem" [12].

The development, interconnection and interdependence of national economies led to closer cooperation and contributed to the growth of the internationalization of production in the world. The process of globalization is not a temporary or accidental phenomenon, moreover a planned one. It is an evolutionary process of economic systems development. The creation of free trade zones encourages countries to deepen cooperation in the field of customs regulation. And the formation of a full-fledged common market creates objective conditions for currency integration. As a result, economic integration gradually leads to the emergence of solidarity between participating countries, which, in turn, creates the need for further supranational institutionalism [3, p. 38, 52].

Military conflicts can encourage countries to strengthen regional cooperation in order to ensure security and stability, which can have a positive impact on international economic relations.

Conclusions and prospects for further researches. Summarizing the above-mentioned views, it should be noted that in the conditions of the war in Ukraine, international economic relations faced unprecedented challenges, which negatively affected the economic situation of Ukraine. The Ukrainian economy is experiencing huge losses, which are implemented in a decrease in the real GDP of Ukraine, the destruction of production capital and infrastructure, social losses, devaluation of the national currency, a decrease in exports and imports of goods, an increase in the national debt due to defence costs and reparations, a reduction in international investments, deterioration of international trade relations and humanitarian situation, etc. In this context, the current war will have many consequences not only for Ukraine, but also for the world economy.

In general, international economic relations in the conditions of war are complex and multifaceted. They create both challenges and opportunities for countries to manage economies and cooperate to ensure stability and development. Crucial to achieving positive results is understanding the relationship between political and economic processes and developing strategies aimed at minimizing negative moments.

Prospects for further research include exploring the directions of structural reforms to stimulate the investment needed to increase productivity and trade, as well as to reduce the impact of negative shocks of recent years and promote food security and gender equality that support vulnerable populations.

References

1. Baula, O., & Urban, O. (2023). Economic aspects of confrontations in the world economy in the conditions of the new cold war. *Ekonomichnyy forum*, 1(1), 79-86 [in Ukrainian].
2. Bohdan, T. (2024). Financial and economic consequences of the war. https://lb.ua/blog/tetiana_bohdan/550614_finansovoekonomichni_naslidki.html [in Ukrainian].
3. Dovhal, O.A., & Kazakova, N.A. (2018). *Globalization and regionalization as vectors of development of international economic relations* Kharkiv: KHNU imeni V.N. Karazina [in Ukrainian].
4. Zhyla, H.V. (2023). Economic and social consequences of the war in Ukraine, the impact of the conflict on the world economy. *Ekonomika ta suspilstvo*, 47. <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2127> [in Ukrainian].
5. Investment activity in Ukraine. (2022). *Ministerstvo ekonomiky Ukrainy*. <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=b6d0940d-2443-41c4-82ec-86e6d2e56973&title=InvestitsiinaDiialnistVUkrainiZa2022-Rik> [in Ukrainian].
6. Oliinyk, O.V., & Ksendzuk, V.V. (2022). State management of the country's foreign trade activities under martial law. *Ekonomika, upravlinnya ta administruvannya*, 4 (102), 50-59 [in Ukrainian].
7. Pavlov, O.I. (2022). The economic system of Ukraine in the context of the development of international economic relations. *Svitove hospodarstvo i mizhnarodni ekonomichni vidnosyny*, 67, 35-40 [in Ukrainian].
8. Resolution on the approval of the Strategy for the development of the sphere of innovative activity for the period up to 2030. (2019, July 10). *Kabinet Ministriv Ukrainy*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80#Text> [in Ukrainian].
9. Skrypnyk, S., Protseviat, O., & Voronova, O. (2022). Peculiarities of regulation of foreign economic activity in the conditions of martial law. *Ekonomika ta suspilstvo*, 38. <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1308/1262> [in Ukrainian].
10. Digital transformation of Ukraine's economy in wartime conditions. (2024). *Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen*. <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/tsyfrova-transformatsiya-ekonomiky-ukrayiny-v-umovakh-viyny-sichen-2024> <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2127> [in Ukrainian].
11. As Ukraine should restore the economy and business after the war. (2022). *Forbes*. <https://forbes.ua/money/yak-pisslya-viyni-ukraina-mae-vidnovlyuvati-ekonomiku-ta-biznes-velike-doslidzhennya-deloitte-15122022-10501> [in Ukrainian].
12. Yatskevych, I. (2022). Innovative policy of Ukraine in the post-war period. *Ekonomika ta suspilstvo*, 39. <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1392> [in Ukrainian].
13. Singh, M., Sárközy, H., Singh, S., & Zéman, Z. (2022). Impact of Ukraine-Russia war on global trade and development: an empirical study. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*, 1, 80-92 [in English].

14. Updated Ukraine Recovery and Reconstruction Needs Assessment Released. (2024). *The Worldbank*. <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2024/02/15/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment-released> [in English].

Список літератури

1. Баула О., Урбан О. Економічні аспекти протистоянь у світовій економіці в умовах нової холодної війни. *Економічний форум*. 2023. 1(1). С. 79-86.
2. Богдан Т. Фінансово-економічні наслідки війни. URL: https://lb.ua/blog/tetiana_bohdan/550614_finansovoeconomichni_naslidki.html (дата звернення: 20.03.2024).
3. Глобалізація та регіоналізація як вектори розвитку міжнародних економічних відносин : колективна монографія / кол. авт. ; за ред. О. А. Довгаль, Н. А. Казакової. – Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2018. 540 с.
4. Жила Г.В. Економічні та соціальні наслідки війни в Україні, вплив конфлікту на світову економіку. *Економіка та суспільство*. 2023. № 47. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2127> (дата звернення: 05.04.2024).
5. Інвестиційна діяльність в Україні. *Міністерство економіки України*. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=b6d0940d-2443-41c4-82ec-86e6d2e56973&title=InvestitsiinaDiiialnistVUkrainiZa2022-Rik> (дата звернення: 05.04.2024).
6. Олійник О.В., Ксендзук В.В. Державне управління зовнішньоторговельною діяльністю країни в умовах воєнного стану. *Економіка, управління та адміністрування*. 2022. № 4 (102). С. 50-59.
7. Павлов О.І. Економічна система України в контексті розвитку міжнародних економічних відносин. *Світове господарство і міжнародні економічні відносини*. 2022. № 67. С. 35-40.
8. Розпорядження про схвалення Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року: затв. Кабінетом Міністрів України від 10 лип. 2019 р. № 526-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80#Text> (дата звернення: 21.04.2024).
9. Скрипник С., Процевят О., Воронова О. Особливості регулювання зовнішньоекономічної діяльності в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2022. № 38. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1308/1262> (дата звернення: 26.03.2024).
10. Цифрова трансформація економіки України в умовах війни. *Національний інститут стратегічних досліджень*. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/tsyfrova-transformatsiya-ekonomiky-ukrayiny-v-umovakh-viyny-sichen-2024> <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2127> (дата звернення: 08.04.2024).
11. Як після війни Україна має відновлювати економіку та бізнес. *Forbes*. 2022. URL: <https://forbes.ua/money/yak-pisslya-viyni-ukraina-mae-vidnovlyuvati-ekonomiku-ta-biznes-velike-doslidzhennya-deloitte-15122022-10501> (дата звернення: 08.04.2024).
12. Яцкевич І. Інноваційна політика України у післявоєнний період. *Економіка та суспільство*. 2022. № 39. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1392> (дата звернення: 21.04.2024).
13. Singh, M., Sárközy, H., Singh, S. and Zéman, Z. Impact of Ukraine-Russia war on global trade and development: an empirical study. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*. 2022. № 1. Pp. 80-92.
14. Updated Ukraine Recovery and Reconstruction Needs Assessment Released. *The Worldbank*. URL: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2024/02/15/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment-released> (accessed March 20, 2024).

Д.С. Наспайко, доц., канд. екон. наук

В.О. Решетов, доц., канд. екон. наук

О.М. Соколовська, доц., канд. філол. наук

Центральноукраїнський національний технічний університет, м. Кропивницький, Україна

Міжнародні економічні відносини в умовах війни: виклики та можливості

У статті розглянуто сучасні виклики та можливості міжнародних економічних відносин в умовах війни. Найбільшим викликом є те, що із зростанням загальної суми збитків збільшується кількість пошкоджених і зруйнованих об'єктів інфраструктури, житла, промисловості, енергетики, освіти, медицини. Визначено ключові проблеми міжнародних економічних відносин в умовах військової агресії, серед яких такі як: падіння реального ВВП в Україні, яке було глибшим, ніж у більшості країн, які пережили збройний конфлікт; зменшення міжнародних інвестицій і втрата інвесторами впевненості в економічній стабільності; санкції та торгові обмеження, які вводяться внаслідок військових конфліктів, та внаслідок цього ускладнення міжнародної торгівлі; погіршення гуманітарної ситуації.

Метою статті виступає визначення викликів міжнародним економічним відносинам в умовах повномасштабної збройної агресії Росії проти України та виявлення факторів, що позитивно впливають на економіку.

Наголошено, що війна вплинула на глобальну продовольчу безпеку, міграційні потоки та перерозподіл національних бюджетів на користь військових витрат. Україна отримала від Міжнародного валютного фонду розширену кредитну програму, а також фінансову підтримку від наших партнерів. Завдяки цій програмі Україна реалізує план реформ та зміцнює свою стабільність та ефективність. Встановлено, що військові конфлікти, як правило, стимулюють розвиток і впровадження нових технологій у військово-промисловому секторі, що може позитивно вплинути на майбутнє економіки. Важливим інструментом повоєнної відбудови України має стати інноваційна політика, спрямована на запровадження системних інструментів стимулювання інноваційної діяльності та модернізації економіки. Нагальним питанням є перегляд економічної політики, розвиток нових галузей, які дозволять зменшити залежність від зовнішніх ресурсів і створити нові можливості для економічного зростання.

міжнародні економічні відносини, міжнародна економіка, інвестиції, ВВП, збитки, втрати, війна, конфлікт

Одержано (Received) 12.04.2024

*Прорецензовано (Reviewed) 19.05.2024
Прийнято до друку (Approved) 27.05.2024*

УДК: 338.436.32

JEL Classification: Q13, Q17

DOI: [https://doi.org/10.32515/2663-1636.2024.11\(44\).327-334](https://doi.org/10.32515/2663-1636.2024.11(44).327-334)

Т.В. Решитько, доц., канд. екон. наук

Центральноукраїнський національний технічний університет, м. Кропивницький, Україна

Експорт агропродовольчої продукції України як фактор розвитку міжнародних економічних відносин

В статті досліджено питання експорту агропродовольчої продукції України як фактору розвитку міжнародних економічних відносин. Вказано на актуальність дослідження експорту агропродовольства як фактору розвитку міжнародних економічних відносин. Показано, що наша держава експортує вітчизняну агропродовольчу продукцію для покращення своєї зовнішньоекономічної діяльності та укріплення національних позицій на міжнародній арені. Розкрито, що Україна набула членства впливових міжнародних організацій FAO ООН, СОТ тощо. Укладено Угоду про асоціацію України з Європейським Союзом, запроваджена зона вільної торгівлі з ЄС. Наголошено, що наша держава намагається стати повноправним членом цієї організації, оскільки є одним з провідних виробників агропродовольчої продукції у світі.

Виробленої в аграрному секторі продукції вистачає для забезпечення внутрішнього ринку країни та експорту надлишків на світові продовольчі ринки. Показано, що на світовому ринку агропродовольчих товарів діють закони і тенденції міжнародних економічних відносин, відображаються особливості та закономірності розвитку світової економічної системи. Досліджено, що під впливом глобальних викликів, смаки і вподобання споживачів продовольства у різних країнах періодично змінюються, що суттєво впливає на структуру експорту агропродовольчої продукції. Вказано на найбільших у світі імпортерів агропродовольства. Виявлено, що основу експорту агропродовольчої продукції України складає сировинна продукція – зернові та технічні культури, рослинна олія, залишки і відходи харчової промисловості, м'ясо та субпродукти, які формують понад 85% аграрного експорту нашої держави, а готові продукти харчування складають близько 15% товарної структури вітчизняного експорту агропродовольства.

Показано наслідки впливу війни в Україні на маркетингові та логістичні зв'язки поставок вітчизняної експортної продукції на світові ринки та зміну географічних напрямків її експорту. Вказано, що основними напрямками експорту аграрного продовольства нашої держави є країни-члени ЄС, Азії, Африки. Наголошено на необхідності використання зарубіжного досвіду роботи харчової та переробної промисловості для створення в Україні конкурентоспроможної агропродовольчої продукції з високою доданою вартістю.

міжнародні економічні відносини, експорт, агропродовольча продукція, зовнішній ринок продовольства

© Т.В. Решитько, 2024